

כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא
נענה תחילה קבר

בשהחילותי להעלות את רשימותי אודות רבנו זצ"ל, שוחחתי על כך עם אחד
מידדי שיחיו שביקש מאד לראות את הדברים. ובתוך הדברים סיפר
לי עובדה ששמע ממקור ראשון, יהודי סיפר ואמר: "אתה יודע שאת כל חיי
המאשרים אני חייב לרבנו זצ"ל", וסיפר על שנות נישואיו הראשונות, אשר טרם
זכה להעמיד שם ושארית, ופנה לרבנו שיברכו להפקד בפרי בטן.

הרב הציע לפניו לנהוג על פי מאמר החז"ל "כל המבקש רחמים על חבירו והוא
צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה", ואמר לו שיתפלל בעד חבר הנמצא
גם הוא באותה מצוקה ובודאי יענה.

לאחר זמן התעניין רבנו אצל האברך האם הועילה הסגולה ונענה בשלילה. אמר
לו רבנו בהחלטיות: "דע לך שהסגולה מועילה רק כשתפילותך תהיינה
למען ידיך, וכל כוונתך אינה אלא בעבורו. תתרכז בתפילתך ובמחשבתך עליו,
ורק עליו, ואל תחשוב על עצמך כלל". והגני מבטיחך שתושע. האברך קבל את
הדברים והשתדל לנהוג על פיהם וב"ה זכה להפקד בישועה ורחמים.

ופה זכינו שוב להוכיח בגדלותו ובמשנתו העקבית כפי שהדגשנו לכל אורך הדרך,

1. הפוך והפוך בה דכלא בה את העצה שנתן לאברך מצא בדברי חז"ל.

2. אצלו היה פשוט שאם יגהנו כמאמרם ז"ל, אין שום סיבה שלא יתקיימו
הדברים, ובראותו שטרם נושע האברך, תלה את הקולר בכוונת התפילות של
האברך ולא חלילה פקפק באמיתת דברי החכמים. דבריהם היו בעיניו אמתיים
ולא תיאוריה. הוא חי אותם והאמין בהם בכל חושיו,

3. ועל כולם, ראו כאן פן נוסף באישיותו, ואת זה רצה להבהיר ולשנן לאברך
- את החיוב והצורך להמסר לזולת ללא כוונה צדדית ונגיעה עצמית.

קבר. בבא קמא צ"ב ע"א ???א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן
כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה ו? אמר ליה....
ואנא אמינא מהכא ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו
ואמהותיו [וגו'] וכתוב וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו' כאשר אמר אברהם אל
אבימלך"

ולפי ההשקפות הנ"ל, הנהיג ברמה את הקהילה באנטווערפען. עמל וניסה להחדיר בקהל שומעיו ומאזיניו, את האמונה הפשוטה בדברי חז"ל, וגם דרש, תבע, הסביר ושינן לכל אלה שרצו לשמוע, את החשיבות, לחיות למען הזולת. כולם ראו וחשו איך הוא חי ונושם את ההשקפות להם המיף.

"אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה" קב

מעמדו של רבנו זצ"ל בקרב כלל האוכלוסיה בעירנו, היה בבחינת "גברא דהוה מסתפינא מיניה". בעיות אין ספור וחילוקי דעות בין הקבוצות השונות בעיר, נמוגו כלא היו, בעצם הידיעה שהרב עומד בראש ההנהגה. כולם כאחד הכירו בסגולותיו המיוחדות.

כל רבני העיר, וכל העסקנים למיניהם, מבלי קשר לחוג או לפלג המסוים לו השתייכו, ביטלו את דעתם למוצא פיו, ולא העזו לקרוא תגר על פסקיו ודעותיו. כל דעה המנוגדת להשקפתו התורנית, התבטלה מאליה בבחינת "ב"ש במקום ב"ה אינה משנה". קבו אכן, חסרוננו מורגש גם בבחינה הציבורית.

היה יחיד ומיוחד בזה שידע לאחד ולמנוע קרע בין הפלגים השונים, מן הקצוניים ביותר עד הפושרים והמתונים, בהיותו מן השרידים בדורנו, שענה להגדרה "גברא דמסתפינא מיניה". עיין בדברי המלבי"ם על הפסוק "שיתו לבכם לחילה" קבו שם ביאר המלבי"ם "ראו נא מה היא החומה המקפת את העיר, ולא הניח את הסער ליכנס לתוכה".

גדר של מחלל שבת כפרהסיא

פעם יצא לי לפגוש את רבנו כשהלך להחליף כח בגינת העיר. הרב סיפר אז שעל פי פקודת הרופא חייב הוא להרבות בהליכה והוא מנצל זאת להתייחד עם עצמו ועם קונו.

הוא סיפר שפעם כשחזר העירה נתקל ביהודי היוצא מחנותו בעצם יום השבת ומהרגע שהלה הבחין בו החוויר והתנצל.

קבא. מועד קטן כ"ד ע"א קבו. ברכות ל"ו ע"ב - יבמות ט' ע"א קבו. תהילים

כשסיפר הרב על כך העיר ראש הישיבה שליט"א ואמר שבספר "תורת חיים" על מסכת עירובין קכ"ח, משמע במפורש שהמתבייש בפני הנשיא "דאע"ג דנפיק ביה... בפרהסיא לפני כל אדם, ולא כסייה אלא לפני ר' יהודה נשיאה, שהיה בוש לפני הנשיא, מחלל שבת בצנעה קרינן ליה.

קשיים הבאים לידי ביטוי במשרה רבנית

בהספרו על הרה"ג ר' הלל מדליא ז"ל, רבה של הקהילה היהודית שומרי הדת באנשווערפען, התייחס רבנו זצ"ל בתוך הדברים אל דבריו של הנפטר שהתבטא פעמים רבות "שאינו חושש ממלאך המוות" הוא הסביר את דבריו בבחינת מה שאנו מוצאים בגמרא "פלימו הוה רגיל למימר כל יומא גידא בעיניה דשטן" קכ"ה הקשה רבנו איך העיז פלימו לומר כדברים האלה אלא הסביר רבנו את דבריו בדברי הגמרא קל"א אמרו עליו על מלה"מ שכולו" מלא עינים" בשעת פטירתו של חולה עומד מעל מראשותיו וחרבו שלופה בידו וטיפה של מרה תלויה בו כיון שחולה רואה אותו מזדעזע ופותח פיו חורקה לתוך פיו, ממנה מת, ממנה מסריח, ממנה פניו מוריקות ...

הוסיף רבנו וביאר הרי משרה של רבנות באופן טבעית נתונה תחת עינא פקיחא מכל מיני גורמים, כך שכל ימיו נאלץ להתמודד מול תופעות של צרת עין ועינא בישא קליא כך כשיגיע עת פקודה לא יוכל כבר מלה"מ להפחידו...

תפקידו של רב העיר

מרנלא בפומיה של רבנו זצ"ל, סיפור ששמע בשם רבה של קראקא הרה"ג ר' שמעון סופר.

ומעשה שהיה כך היה, כשעלה ר' שמעון סופר לכהן פאר בקראקא המעטירה עיר ואם בישראל (הוא היה אז בגיל שש עשרה או שבע עשרה) נסע לקבל את פני האדמו"ר בעל"דברי חיים" מצאנו זי"ע ובקש את ברכתו להצליח

מ"ח-י"ד קכח. דף ס"ט ד"ה ההוא דנפק בחומרתא וכו' קכ"ה. קידושין פ"א קל. בעבודה זרה דף כ' ע"ב קלא. למה הקדים פ"ה לעי"ן לפי שהיו אומרים בפיהם מה שלא ראו עיניהם, (איכ"ר ב - כ"ה) אית עיינין דבגינהון לא שלטא ברכתא בההוא אתר (זוהר שמות רי"ז)

במשימתו. בתוך הדברים אמר האדמו"ר: "רבה של קראקא, אולי ידוע לכם מה עיקר תפקידו של רב העיר ר' שמעון לא הגיב, כי הבין שכודאי יש לבעל הדברי חיים מה לומר לו, ואכן המשיך הרבי מצאנו ואמר, דע לך כי כל ממרתו - תכליתו - ועיקר משימתו של רב העיר הוא, לדאוג ולהתמסר, לרווחת בני קהילתו, הסרים למשמעותו - לרדת אל העם !

ואמנם כן, תפקידו הוא להתוודע ולגלות את מצבם הרוחני, אך לא פחות מוטל עליו ואולי בעיקר ועוד יותר, לשים עין למצבם הגשמי. לחזק ולעודד בעת הצורך, להחיות רוח שפלים ולב נדכאים, ללכת בדרכיו של כביכול, כפי שנאמר בישעיה קל"ב "כי כה אמר רם ונשא, שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח, להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים". להתדבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא, מה הוא רחום אף אתה רחום, כביכול הבטיח שעל אף ש"מרום וקדוש אשכון" אך "ואת דכא ושפל רוח" הנני גם יחד עם המדוכא והמסכן, כדי להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים. בבחינת "עמו אנכי בצרה" ... "בכל צרתם לו קלי צר"...

כי אם לדון, או לפשר, לגרור גדרים ולעמוד בפרץ יש דיינים, היושבים על המדין ועל המדוכה, ומתקנים את אשר טעון תיקון, כמובן תחת השראתו ופיקוחו של המרא דאתרא.

אך להתעניין ולדאוג למצבם, החומרי והפיזי, של כל בני מרעיתו, כגון, בריאות, מצבם הכלכלי, ולנסות ולעמוד לימינם בעת מצוקתם, וכו', זה יסוד ועיקר תפקידו של רב העיר.

מרא דאתרא

רבנו זצ"ל שמר בקפדנות על מעמד הרבנות ובפרט כ"מרא דאתרא", ובכל הופעה פומבית עמד על זכותו לשאת את דברו ראשון .

פעם אחת, הוזמן רבנו לאסיפה שנערכה באנטווערפן, לטובת דבר חשוב ביותר, וגם הוזמן אורח כבוד לנאום. באופן חריג ויתר רבנו על כבודו והסכים

קלב. נז - ט"ו קלנ. כתוב באל"ף וקרי בוי"ו ופי' הכתוב לא הרבה להם הצרה כי הושיעם ממנה, ופי' הקרי לו לקל, צר בצרתם על דרך ותקצר נפשו בעמל ישראל והכל דרך משל, ודברה תורה כלשון בני אדם עיי"ש (רדק ישעי' ס"ג ט')

הנה

שיכבדו את האורח שהמריח את עצמו במיוחד להגיע לומר את דברו לפניו. והנה להפתעת כולם, כנראה זחה עליו דעתו, מחמת הכבוד שרחשו לו, פתח בדברי קמרוג על בני העיר, הוכיח ברכים את הקהל והצביע על דברים אשר לפי דעתו ראויים לתיקון.

תוכן וסגנון הדברים לא נעמו לציבור והדברים גבלו בהוצאת שם רע וזלזול מחפיר בצבור חשוב ומכובד, עד שרבנו זצ"ל ראה צורך להגיב על הדברים.

בשסיים הרב האורח את דבריו, קם רבנו מיד ופתח בתמיהה רבתי, ושאל: מאין לקח הדובר את האומץ ואת הזכות להיות מוכיח בשער, במקום זר וברבים על סמך מה לקח לעצמו את הזכות לנוף בצבור חשוב שאינו מכיר, "כנראה עשה כבודו רבות למען העיר ותושביה, שהרי מצינו אצל ירמיהו הנביא שביקשו הקב"ה ללכת להוכיח את ישראל והוא אומר "אהה ה' א' הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי" קלד ובארו חז"ל שירמיהו טען "כי נער אנכי: איני כדאי להוכיח, משה הוכיחן סמך למיתתו, כבר נחשב בעיניהם בכמה נסים שעשה להם, הוציאם ממצרים וקרע להם את הים הוריד את המן הגיז את השליו נתן להם את התורה העלה את הבאר, אני בתחלת שליחותי אני בא להוכיחם קלח "ומה פעלתם אתם למען אנטווערפן שתוכלו לבוא ולהוכיחם" סיים רבנו זצ"ל את דבריו בנימה חריפה ותובעת.

אב בית דין ומורה הוראה והידורים בסדרי הכשרות.

מראשית כהונתו כרבה של אנטווערפן, הנהיג רבנו זצ"ל, כל מיני תקנות והידורים בסדרי מערכת הכשרות ועשה הכל בכדי להעמיד אותה על רמה גבוהה. כשרות למהדרין מן המהדרין. כידוע בתחום הכשרות יצא שמה של הקהילה כאחת המהודרות והכי מקובלות בעולם, חותם הכשרות שלה מקובל ללא עוררין בכל החוגים. הכשרות מוכרת כמהודרת ולא מתפשרת.

רבנו זצ"ל הנהיג, שיופקדו בידי המשגיחים מפתחות האיטליזים ובתי הקירור בהם אוכסנו מוצרי בשר, וסדרי הגישה לבתי האופים והמאפיה יהיו תחת פיקוחם גרידא. מלחמה לא קלה והרבה ויכוחים וחיכוכים היו מנת חלקו עד שהצליח להסדיר את הענין.

קלד. ירמיהו א'-י' קלה. רשי"י שם

מעשה היה, וכל האופים החליטו פה אחד לסרב למסור את המפתחות למשגיחים. הרב לא וויתר וללא היסוס קם רבנו יחד עם ראשי הקהילה, ובשבת, זמן קהילה לכל, זמן שרובן ככולן מבני הקהילה, נמצאים בבתי המדרשות ובבתי החסידים כתת את רגליו מבית כנסת אחד למשנהו והכריז שעד להודעה חדשה הוא מסיר את ההשגחה מכל בתי האופים ללא יוצא מן הכלל, ומשום עת לעשות לה' קלוי והוראת שעה הוא מתיר לכל מי שרוצה, לקנות ולאכול פת פלטר.

לקראת שבת, הביאו תנור לחצר הקהילה, ובערב שבת קדש נעמד הרב בכבודו ובעצמו יחד עם כמה מראשי הקהל ובעלי בתים חשובים ואפו חלות לכבוד שבת קודש לאלה המהדרין.

אך בזה לא תם הסיפור ולא נשלם. בבית חסידים מסויים בו התפלל אחד האופים, קם איש נכבד ובעל השפעה, וברוב חוצפתו הכריז שהאופה, שהוא מאנ"ש, נאמן לכל הדיעות והוא בעצמו ימשיך לאכול את תוצרתו גם ללא השגחה. ולמען חזק את דבריו הביא למחרת תיקון גדול ממעשה האופה הנ"ל לבית החסידים.

פורץ גדר ישכנו נחש קלוי לא עבר זמן רב, וההוא שהעז לצאת כנגד רבנו זצ"ל, ולזלזל באיסורו בפני קהל עם ועדה, חלה את חליו אשר ימות בו קל"ח, קבל מיחושים גדולים במעיו (אולי מדה כנגד מדה) וחוץ זמן קצר שבק חיים לכל חי, רח"ל. ויהי לנשם!

"וזהו זהיר בנחלתן שלא תכוה, שנשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב ולחישתן לחישת שרף וכל דבריהם כנחלי אש" קל"ם

מצות מכונה שנאפו לשמה

ראה ראינו בהנהגת הרב, הנהגה רבת אופקים, ודאגה גם לאלו שאינם מהדרים כל כך במצוות. רבנו בדרשות שבת הגדול ביקש מכלל הצבור להדר במצות עבודת יד, לכל הפחות באכילת כזית ראשון בליל הסדר. אך מכיון שבכל זאת חשש, אולי לא כל אחד יבין את חומרת הענין, ובכל זאת יאכל רק מצות שנאפו במכונה. ולא עוד הרי הקהילה בעצמה אכן סיפקה מצות כאלה תחת השגחתה

קלוי. תהילים קי"ט - קכ"ו קלוי. קהלת י"ח - קלח. מלכים ב' י"ג - י"ד
מל"ט. אבות ג' - י'

לכל אלה המעוניינים. דאג רבנו ופקד על המשגיח, שנשלח מטעם הקהילה לפקח על אפיית המצות, ללחוץ על הכפתור שמפעיל את המכונה ולכוין בלחיצתו לשם מצות מצוה. דבר שלכמה דיעות מועיל לצאת ידי חובת אכילת מצה גם בליל הראשון.

הודפס ברזולוציות מסך - להדפסה איכותית הודפס ישירות מן התכנה
מספר הדפסה: 1274047 | מספר הדפסה: 1274047 | מספר הדפסה: 1274047

היודע בטיב גיטין וקידושין

בסידור קידושין

כמנהג קהילות ישראל מקדמת דנא, כבוד רבנו זצ"ל בסידור הקידושין של בני הקהילה. הקפדה יתירה הקפיד הרב בבחירת העדים קפ. הוא בדק, הדק היטב היטב הדק, אם אין העדים "קרובים - רחוקים" של אחד הצדדים קפא, ועוד זהירות יתירה היתה לו, לבדוק ולברר אם לא כבדו את השרכן לשמש בתור עד.

בכל חופה הכריז השמש בשם הרב שרק העדים שיועדו מטעמו, הם יהיו העדים, ולא אחרים כי חשש לשיטת הריטב"א שאם נמצא בהם קרוב או פסול אפילו בלא כוונה להעיד יש חשש לפסול את הקידושין ומכאן זהירותו היתירה למנות עדים ולהכריז אתם עדי ורק אתם.

רבנו שימש את זקן הרבנים בארצה"ב הרה"ג ר' יוסף הענקין זצ"ל בטיב גיטין וקידושין וממנו ראה וקבל.

בסידור הגט

כשנוקק לסדר גט, החמיר על עצמו ונהג לצום ביום של סידור הגט. בערוב ימיו כשסבל ממחלת הסוכר ונחלש מאד, אמרו עליו הרופאים את הצום, ולכן גמנע מלסדר עוד גיטין. אך חומרא שהחמיר על עצמו, לא דרש מאחרים. אדרבה, בכל פעם שבקש מרב אחר להצטרף לבית הדין בשעת סידור גירושין, התנה עמו, בתנאי כפול ומכופל, שחלילה לא יצום. הוא ביאר דעתו, שבדורות ראשונים היו בריאים יותר, והצום לא השפיע על צלילות הדעת של היושבים על מדין, אך כיום נחלשו הדורות, ויש חשש סביר שהצום ישפיע על הריכוז הנדרש בסידור הגט, ולכן ביקש שכל הנוכחים לא יצומו. ומכלל לאו אתה

קפ. בבדיחות הדעת אהב להתבטא ולומר: לפעמים הגני פוסל אנשים מלהיות עדים, מפני שאיני מכירם, ולעיתים מפני שאני מכירם קפא. עיין באוצר הפוסקים אבהע"ז סימן מ"ב. ס"ק מ"ה אות ט"ו

שומע הן. מתוך דבריו נשמע שעליו לא השפיע הצום ונשאר בריכוז ובצלילות הדעת בכל מצב, ואשר שם על לב יוכל לראות בזה פן נוסף בכשרונותיו הנדירים.

מעשה היה בעירנו, ואיתרמי מילתא, והבית הדין דפה, התבקש לסידור גט בין חרש וחרשת ל"ע, דבר נדיר גם מורכב ומסובך מאוד מבחינה הלכתית.

אך רבנו נאמן לעקרונותיו לא לסדר גט ללא צום, החליט להביא רב, ממאנסי אשר בארצות הברית, מורה הוראה אשר שמו יצא לתהילה בתור מומחה לסידור גיטין וכו', פנה אליו ובקש ממנו להגיע ולסדר את הגט. הלה בעצמו סידר כבר פעם אחת גט כזה ופעם שניה היה גם נוכח בבית דין אחר שסידר גט דומה.

רבנו זצ"ל מצדו כמובן לא נתן לענינים לצאת משליטתו, כי סוף כל סוף הכל נעשה באחריותו המלאה והבלעדית, החליט לפקח על הנעשה ולעקוב מקרוב אחר מהלך הענינים, בלי להתערב כמובן בשיקוליו של האורח המסדר.

הרב ממאנסי התחיל לטפל בגט, התעמק, הציע את השגותיו ודרישותיו והציג כמה שאלות מעשיות וכו'. לרוב תדהמתו ראה הרב ממאנסי שאין לו פה מה לחדש, כי על כל בעיה ושאלה שהתעוררה, מצא רבנו זצ"ל את הדרך והציע פתרון.

הוא השתומם והרגיש כי רבנו זצ"ל, כל רז בעניני גיטין לא אניס ליה והתחיל לתהות ולתמוה בקול רם על מה ולמה הביאוהו לכאן...

כלל ישראל

רבנו זצ"ל, שנמנה על המקנאים את קנאת ה' צבקות, ראג תמיד שכל מעשיו לקנאת ה' ייעשו במידה במשקל ובישוב הדעת.

הוא עצמו ישב בראש הועדה שפעלה רבות להלחם ואף למנוע את מכת הגיורים הנעשים שלא על פי ההלכה הצרופה, ובכל ימיו זעק חמם והתריע רבות נגד גיורים אלו הנעשים בסיטונאות, רח"ל, ואין כאן המקום להאריך.

סלד תמיד מכל אלה שמעשיהם הוכיחו שכוונתם אינה לשם שמים, אשר "רוממות א'ל בגרונם וחרב פיפיות בידם קמב". מאד כאב את אלה אשר אין אימת הדין וחוקת התורה קובעת את דרכם. לא סבל ולא גרם את צורת התבטאויותיהם, התנהגותם ומעשיהם של כל אלה אשר לא בוחלים ולא בחלו בשום אמצעי לכפות את דעתם על הזולת, למרות שאין להם גיבוי מהתוה"ק, ואין רוח חכמים נוחה מהם כלל. קמב הוא לא התנער מעצם הקנאות, אלא מן הקנאים למיניהם הפועלים ועושים אך ורק על פי תחושת ודעת עצמם וללא הוראה או גיבוי מסמכות תורנית כל שהיא.

רבנו המשיל על כגון אלה את דברי הגמ' קמב: "תנו רבנן ענף עץ עבות שכולו ענף שהעץ מחופה בעלץ על ידי שהן עשויין בקליעה ושובבין על אפיהן שענפיו חופין את עצו, ואי זה הוא, הוי אומר זה הדם ואימא הירדוף [שנקרא כך מלשון רודף] אמר אביי "דרכיה דרכי נועם" קמב ומפרש רש"י - והאי מברז בריז את הידים כקוצים שראשי עליו עשויין חדין כמחט קמב. רבא אמר מהכא "והאמת והשלום אהבו" קמב, רש"י - וזה אינו לא אמת ולא שלום שהוא עשוי לסם המות "שיטה הדוקרת ופוצעת אינה יכולה להיות מקובלת ואין לה מקום ביהדות הצרופה".

רבנו זצ"ל הוסיף להמשיל על הקנאים הללו למיניהם, את מה שמצינו במשנה קמב: "המגדף אינו חייב עד שיפרש את השם ובגמרא קמב "תנא, עד שיברך שם בשם" (עיין שם באריכות),

אתמהה תמה רבנו, האם בשופטני עסקינן האם הוא משתמש בשם קודש כדי לחללו חלילה אלא, אמר הרב, הכא במאי עסקינן - באחד, קנאי אשר

קמב. עפ"י תהילים קמ"ט - ו קמב. בשם ר' צדוק הכהן אומרים ש"צריך להזהר מלגרם כל צער לשום בריה- ואפילו לצורך מצוה". ורבי גפתלי מרופשיץ היה אומר דאע"פ שהאחים שמעון ולוי קנאו לדבר מצוה, בכל זאת אמר עליהם יעקב אבינו "ארור אפם". קמב. סוכה ל"ב ע"ב קמב. משלי ג"ז קמב. "דרכיה דרכי נועם"- רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק זצ"ל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם, כתב בספרו "משך חכמה" בפרשת נח על הפסוק "ויברך אלוקים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ" (בראשית ט' א') וזה לשונו- "... לא רחוק הוא לאמר הא שפטרה התורה נשים מפו"ר וחייבה רק אנשים, כי משפטי ה' ודרכיו "דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום", ולא עמסה על הישראלי מה שאין ביכולת הגוף לקבלו." קמב. זכריה ח'-י"ט קמב. סנהדרין נ"ה ע"ב קמב. שם נ"ו ע"א

מברך את השם, [בלשון סגני נהור] שכל כוונתו בזה היא להרום ולאבד את כל מה שרעהו בנה והקים, והכל בשם השם!!

0234567

קרבתו עם האדמו"ר מסאטמאר ר' יואל טייטעלבוים זצ"ל.

0234567

ידועה היתה ידידותו העמוקה של הרב זצ"ל עם כ"ק האדמו"ר הגה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמאר זצוק"ל, שאף הוא מצדו העריך את רבנו זצוק"ל ביותר.

רבנו היה מחזן לשאת מדברותיו כמעט בכל דינר שנערך לטובת מוסדות סאטמאר, וכן, בסעודת ההודאה לציון יום הצלת האדמו"ר מסאטמאר מצפורני הנאצים ימ"ש ביום כ"א בכסלו.

0234567

לא קבעו הלכה כמותו לא יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו...

0234567

באחד הימים התלונן הרבי מסאטמאר לפני רבנו, שאין הדור מבין אותו, ודעתו אינה מקובלת אף בעיני גדולים וטובים! הרגיע אותו רבנו ואמר לו, כמובן לתפארת המליצה, שהאדמו"ר הגו כדוגמת ר' מאיר שהגמרא קי אומרת עליו: אמר רב אחא בר חנינא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של רבי מאיר כמותו, ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו שלא יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו" קטא

קנ. עירובין י"ג ע"ב קנא. ברש"י שם במקום משמע במפורש אחרת ממה ששגור בפי העולם, ולמען דעת ושימת הלב כדאי לצטט את דברי רש"י: על סוף דעתו - לא יכלו להבין באיזה דבריו נכונים ובאיזה דברים אין דבריו נכונים, שהיה נותן דעת מיושב והגון על אין הלכה כהלכה". ודברי רבנו נאמרו אך ורק "לתפארת המליצה"

עסקנות

וכל מי שעוסקים.

כשנכנסתי לעסקנות, על פי בקשתו רבנו זצ"ל ובעידודו, הקדים ושוחח אתי רבות על הענין, והדגיש שכל עסקן המתעסק עם הציבור צריך להיות מודע שבהתעסקותו הוא קובע בשאלות של דיני נפשות. בכך רצה - מחד גיסא - לעורר ומאידך גיסא, לעורר על גודל האחריות והחשיבות שבדבר, ובתוך כך המשיך לטוות את מחשבתו ואת השקפתו בנידון.

הוא הרחיב את דיבורו והוסיף להסביר על פי דרכו האופיינית לו הסבר מאלף ומקורי, ושאל: אם קביעה זו שקבעתי נכונה שכל המתעסק עם הציבור כעוסק בדיני נפשות, א"כ מדוע אין ממנים את העסקנים על פי עשרים ושלושה ולמה כאשר צצות ועולות על הפרק בעיות רציניות, והצוות החינוכי, או העסקנים, צריכים לישוב ולדון בהן מדוע לא מושיבין בית דין של כ"ג?

הוא מוטיב לה והוא מפרק לה. ומביא מקור וסימוכין לדבריו מדברי הירושלמי קנב "רבי חלבו בשם רבי בא בר זבדי, אין מעמידין פרנסין פחות מג' קנב -".אנא חמי דיני ממונות בג', דיני נפשות לא כ"ש- קנב ויהיו עשרים ושלושה קנב "עד דהוא מצמית להון הוא מסכן" קנב. ולפיכך לא תקנו אלא שלשה שבקל יכול הוא לאסוף אותם והדברים ברורים כנתינתן מסיני.

הסר ממך עקשות פה ולזות שפתיים הרחק ממך קנב

את הזהירות בעסקנות לא לנצל את הקשרים לצרכים הפרטיים למדתי אצל רבנו זצ"ל, כל חייו היה נוהר ונמנע לדאוג לעצמו ולמשפחתו, מעולם לא עשה

קנב. פאה פ"ח-ה"ו קנב. כדמפרש טעמא שלמדין מדיני ממונות קנב. שאני רואה שהן (דיני ממונות) בג', דיני נפשות לא כ"ש, "שהפרנסים מעיינין על כל דבר ואף שהוא נוגע לענין דיני נפשות (פני משה) קנב. לדבריו דהא דיני נפשות בכ"ג- קנב. אם יחכו עד שהוא מאסף אותם מי שהוא צריך להן יכול להסתכן ולהפסיד בין כך ובין כך קנב. יבמות כ"ד ע"ב כתובות כ"ב ע"ב

לכיתו ולא לקח בחשבון את נוחיותו או נוחיות משפחתו ואכהמ"ל. התרחק מחשבונות אישיים כמטווחי הקשת.

בע"ה מצאתי סימוכין בדברי הגמרא: שאלו תלמידיו את רבי אליעזר בן שמוע, כמה הארכת ימים אמר להם מימי לא עשיתי קפנדריא לבית המדרש קני. בדרך דרוש אפשר לומר, שמכאן ניתן ללמוד שלא להשתמש בקודש בכדי לקדם את הענינים הפרטיים, כשם שאין לקצר את דרך הילוכו במעבר דרך בית הכנסת. רבנו זצ"ל קילם מאד את הדברים, והביע את שביעות רצונו מדרכי בניהול העסקנות הציבורית.

דמות של עסקן

כשנוצר הצורך להוסיף חברים חדשים לועד בית הספר, עמד על כך רבנו, שישתדלו לחפש ולהכניס בעלי בתים בעלי יכולת "עם השגות", כלשונו. חשוב מאד שהמעסיק יבין לצרכיו של התלויים בו. מי שמסתפק במועט בחייו הפרטיים, או שאין לו את האפשרות להרשות לעצמו חיי רווחה, לא יבין לעולם את הצמרכויות הזולת.

לא הסכים ולא נתן ידו להעביר ולגשל את הותיקים, הזקנים, מעמדתם הבכירה, ובפרט כל אלה שתרמו מאונם ומהונם במשך השנים וברוב מרצם אכן הצליחו, בעה"י, להקים יש מאין תוך כדי חירוף ומסירות נפש, ואשר באופן טבעי צברו נסיון רב, במשך השנים בניהול וכיסוס בית הספר. דעתו היתה נחרצת שההצלחה פמונה ומותנית בראש ובראשונה בשילוב נכון של בעלי וותק ונסיון יחד עם כוחות צעירים ומחודשים, אך הכל במינון הנכון ובוהירות. תמיד כדאי לזכור "נפיש גמלי סבי דטעיני משכי דהוגני" קנפ.

כשבאו וטענו לפניו לאמר "לא בסבי טעמא", קם היה מביא את דברי הגמרא קסא "תניא, ר"ש בן אלעזר אומר אם יאמרו לך ילדים, בנה, וזקנים סתור, שמע לזקנים ואל תשמע לילדים שבנין ילדים סתירה, וסתירת זקנים בנין".

קנח. מגילה כ"ז ע"ב קנפ. סנהדרין נ"ב ע"א, פרש"י- הרבה גמלים זקנים, שטעונים עורות גמלים יונקין שמתו" בכרי מדין ועיפה" (ישעיה ס"ו - ו') מתרגמינן הוגני בכרה קלה, היינו גמלא נערה ויונקה שהיא קלה ועסקיה רעין מחמת שלא הורגלה לטעון משאוי". קפ. שבת פ"ט ע"ב קפא. נדרים מ' ע"א

אחרי ויכוחים מרובים, וביניהם מרים וקדחתניים במיוחד, הגיעו לידי פשרה בתיווכו של רבנו זצ"ל, ובהסכמת כולם הוחלט שאת הניהול היומיומי יעבירו לצעירים יותר, שכוּחם במוֹתָנָם, אבל בקשר להחלטות הטעונות שיקול דעת ונסיון רב, יתעצו, יתחשבו ויקבעו לפי דעת הזקנים.

מצאתי לזה סמך בגמרא: "... דאמר ר' אבהו אין לך נאה בישיבה אלא זקן, ואין לך נאה במלחמה אלא בחור" קסג.

נקיטת אחריות

"ת"ר שתי שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה, הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא, נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו" קסג.

ולבאורה יש לתמוה, מהו הענין להקדיש שנתיים ומחצה למחלוקת על נושא שאינו מעשי, אלא ענין תיאורטיוביאר רבנו זצ"ל היות שמצינו בתוס' במסכת עבודה זרה (ד"ה שאלמלא לא חטאו לא באנו לעולם), ואע"ג דאמרינן פ"ק דערובין נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא היינו בתחלת לידתו, שאין ידוע מה יהא בסופו... התגלע ויכוח יסודי בין בית שמאי ובית הלל, האם מותר לאדם לקחת על עצמו עול ואחריות בדבר שאינו בטוח שיוכל לקיימו בהצלחה. "וזהו נושא מעשי מאוד"!!

תלמידי חכמים - זקיפות קומה

כאשר הדרך רבנו זצ"ל אברכים צעירים שהתמנו למשרה רבנית, חזר בפניהם על הגמרא קסד בדין אבדתו ואבדת אביו, או אבדת רבו ואבדת אביו, איזו מהן קודמת קס"ה, ונסתפקה הגמרא באיזה "רבו" מדובר, האם ברבו שלמדו חכמה,

קסב. חגיגה י"ד ע"א קסג. עיין במסילת ישרים פ"ג שביאר ההבדל בין "יפשפש" ל"ימשמש". קסד. בבא מציעא ל"ג ע"א קסה. אבדתו ואבדת אביו אבדתו קודמת אבדתו ואבדת רבו שלו קודם אבדת אביו ואבדת רבו של רבו קודמת שאביו הביאו לעולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא (לשון המשנה)

או דווקא במי שרוב חכמתו ממנו ק"ס. וקבעי מיניה רב חסדא מרב הונא, תלמיד וצריך לו רבו, מאי ק"ס אמר ליה "חסדא חסדא לא צריכנא לך, את צריכא לי", קסח

אור החיים

הצלחת הרב בקהילתו היא כשהוא נותן את ההרגשה ש"לא צריכנא לך ואת צריכת לי".

תפקידו של רב הוא להציב גבולות ברורים ללא פשרות

אור החיים

אמרי' בגמרא: קס"א אפיקורס כגון מאן אמר רב יוסף כגון הני דאמרי מאי אהנו לן רבנן לדידהו קרו לדידהו תנו... כגון הני דבי בנימין אסיא דאמרי מאי אהני לן רבנן מעולם לא שרו לו עורבא ולא אסרו לן יונה...

בדרשת הבכורה שלו, כשעלה על כס רבנותו פה בעידנו, שאל רבנו"אנו מבינים למה אפיקורס מתרים נגד רבנן ות"ח, על שלא התירו עורב, כי האפיקורס מחפש רב שיתיר לו את מאווי ושללא תהיינה לו מגבלות. אבל למה הוא מתלונן על שלא אסרו לן יונה והסביר רבנו שמטרת האפיקורס הוא לטשטש את הגבולות ולהרוס את המחיצות בין המותר והאסור, המהור והטמא. הוא תובע מן הת"ח לאסור את המותר לא פחות מלהתיר את האסור- העיקר לטשטש את האמת של תורה תפקידו של ת"ח, ובמיוחד של מרא דאתרא, הוא להציב גבולות ברורים על בסיס איתן ללא כחל ושרק וללא פשרות..

אור החיים

הלומר תורה לשמה זוכה לדברים הרבה

רב ששת סגי נהור הוה, הוּו קאזלי כולי עלמא לקבולי אפי מלכא וקם אזל בהדיהו רב ששת, אשכחיה ההוא צדוקי, אמר ליה חצבי לנהרא כגני לייא, אמר ליה תא חזי דידענא טפי מינך חלף גונדא קמייתא כי קא אושא, אמר

קסו. תנו רבנן רבו שאמרו, רבו שלמדו חכמה ולא רבו שלמדו מקרא ומשנה, דברי ר"מ, רבי יהודה אומר כל שרוב חכמתו הימנו, רבי יוסי אומר אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת, זה הוא רבו, אמר רבא כגון רב סחורה דאסברן זוהמא ליסטרוון, שמואל קרע מאניה עליה ההוא מרבנן דאסבריה אחד יורד לאמת השחי... ולענין אבדה במקום אביו אינן חוזרין אלא לרבו מובהק קסו. וכגון ששמע מהתלמיד שמועות שבידו מפי אחרים קסת. לא צריכנא, לא לחידודך ולא לפלפלך" (רבנו חננאל) קס"א. סנהדרין צ"ט ע"ב

ליה ההוא צדוקי אתא מלכא, אמר ליה רב ששת לא קאתי, חלף גונרא תניינא כי קא אוושא, אמר ליה ההוא צדוקי השתא קא אתי מלכא, אמר ליה רב ששת לא קא אתי מלכא, חליף תליתאי כי קא שתקא אמר ליה רב ששת ודאי השתא אתי מלכא.

אמר ליה ההוא צדוקי מנא לך הא, אמר ליה דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, דכתיב צא ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ה' לא ברוח ה' ואחר הרוח רעש לא ברעש ה' ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה... קע

רבנו זצ"ל, הסביר את הפולמוס שניטש בין רב ששת וההוא צדוקי לויכוח השקפתי יסודי ואקטואלי. [ויכוח שלא תם ולא נשלם, ולא הוכרע לדאבוננו עד עצם היום הזה]

הוּו קאולי כולי עלמא לקבולי אפי מלכא, כולם הגיעו לקבל את פני המלך "דבר שהקפיץ את הצדוקי, מה להם לתלמידי חכמים בהקבלת פני המלך, מה להם להתערב בעניני פוליטיקה" האם גם הם בכלל ברי סמכא, בתחום לא להם, תחום שאין לו קשר לכאורה עם לימוד התורה, האם לדבריהם ודיעותיהם יש בכלל בסיס ומשקל!

הנך הרי יושב אוהלים, מען הצדוקי לרב ששת - מנין לכם הבנה ודיעה בענינים שאינם נוגעים לעיניני דת ודין האם גם זו תורה מאימתי יודעים הנכם פרק "בהלכות דעות" ענה לו רב ששת, כל התיאוריה שלך בטעות יסודה "מלכותא דארעא היא כעין מלכותא דרקיעא"... רק אנו יושבי אוהלים יודעים, מבינים ובקיאים בנוהלי נימוסי וגינוני מלכות" הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה". קעא

קע. ברכות נ"ח ע"א קעא. כעין זה אומרים בשם רבי ישראל סלנטר זצ"ל, תלמידיו פעם שאלוהו, בראותם את רבם מחליט וחותר דברים בכל עניני ביתו בלי להתיעץ עם אשתו, הרי הגמרא במסכת בבא מציעא (דף נט ע"א) אומרת "ואמר רב כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם... אמר ליה רב פפא לאביי והא אמרי אינשי איתתך גוצא גחין ותלחוש לה - אשתך נמוכה - כפוף עצמך ושמע דבריה - בבחינת" כל אשר תאמר לך שרה שמע בקולה" לא קשיא הא במילי דעלמא והא במילי דביתא, לישנא אחרינא הא במילי דשמיא והא במילי דעלמא איך רבנו מתעלם מגמרא מפורשת

הערה

רבנו זצ"ל ראה בסיפור זה ביטוי להשקפה והלך הרוחות של עמי הארץ מדורי דורות עד דורנו אנו, את הביטול ואת הזלזול שהם חשים ליושב על התורה ועל העבודה כאילו אינו עוסק בישובו של עולם, בבחינת מאי אהני ליה רבנן קעב

ערך תלמיד חכם העוסק בתורה

הערה

בשיחה שנשא רבנו זצ"ל על כבוד התורה וכבוד התלמיד חכם העוסק בה, האריך לבאר את דברי הגמרא: קעג"אמר רבי אלעזר, למה תלמיד חכם דומה לפני עם הארץ, בתחילה דומה לקיתון של זהב, סיפר הימנו דומה לקיתון של כסף, נהנה ממנו דומה לקיתון של חרס, כיון שנשבר שוב אין לו תקנה"ו.

הערה

אפשר להסביר שהסיבה שתלמיד חכם מאבד פתאום מערכו בעיני עם הארץ, היא ההערכה המוגזמת מלכתחילה. עם הארץ מבין שעל תלמיד חכם להתנזר מכל תענוגי העולם הזה, אין לו שיג ושיח עם עניני היוםיום, מיעוט שיחה מיעוט שנה, אכילה ושתייה רק כדי מחיה, בקיצור מלאך בדמות אדם, ואם אח"כ נתקל עם הארץ בתלמיד חכם שאינו עונה על ציפיותיו, הוא כבר מופרך מעיקרא בעיניו.

הערה

מלכותא דארעא היא כעין מלכותא דרקיעא

כשחגגנו את שנת היוכל למלך בלגיה התאספו יחד בני הקהילה לציון המאורע בבית הכנסת אוסטין. רבנו דרש בשבח המלוכה, ובתוך דבריו הזכיר את דברי הגמרא הנ"ל, שגם פה זכינו, שמלכות בלגיה נוהגת" כעין מלכותא דרקיעא".

למרות שהיא מתנהגת ב"קול דממה דקה" ואינה תופסת מקום מרכזי במאורעות העולם, היא פועלת רבות בשקט ומאחורי הקלעים.

ענה ר' ישראל אצלי הכל מילי דשמיא. קעב. עיין קובץ אגרות חזון איש ח"ג אגרת צ"ב קעג. סנהדרין נ"ב ע"ב

חוצפה - מלכות ללא כתר

"אמר רב ששת חוצפא מלכותא בלא תאגא היא דכתיב ואנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה בני צרויה קשים ממני" וגו' קע

הסביר רבנו מה פירוש שחוצפה היא מלכות ללא כתר. אלא אמר רבנו המציאות היא שמלכא [רתחנא הוא], מאי דבעי עבד ואין מוחין בידו קע למלך יש את כל הכוח בעולם לעשות כטוב בעיניו ואינו חייב דו"ח לאף אחד. אך בכל זאת נמנע מלעשות דברים המנוגדים לשכל הישר ולדרך הישר, כי הוא בעל נימוס, לקח על עצמו - כתר - מגבלות, ותפקידו הוא לרסן ולשמור על תיקון העולם, אלמלא מוראה איש את רעהו חיים קעי בלעו, מה שאין כן המתחצף, אין לו גדרים ואין לו סייגים, לא עושה חשבון עם אף אחד, מתנהג כמו מלך אך ללא כתר.

תוסיף מרן ראש הישיבה הגאון הרב טרגר שליט"א, שזה אולי גם פירוש בגמרא במגילה קעי הגמרא במגילה מביאה שורה ארוכה של פתיחות למגילת אסתר, באחת הפתיחות מביאה הגמרא: "רב נחמן בר יצחק פתח לה פתחא להא פרשתא מהבא קעי שיר המעלות לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם אדם ולא מלך, מנין היתה להמן את חוצפה לבקש להשמיד ולהרוג ולאבר את כל היהודים, בקום עלינו אדם ולא מלך... חוצפא מלכותא בלא תאגא היא....."

הזהירות היתירה בה נהגו גדולי הדורות בממון לא להם.

אין ספור עובדות וסיפורים היו שגורים בפי רבנו זצ"ל, על הזהירות היתירה בה נהגו גדולי הדורות הקודמים בממון של זולתם.

רבנו זצ"ל סיפר ששמע מפי דודו הגאון ר' יעקב קמינצקי זצ"ל שעבר פעם בקרמנצ'וג, והתכבד לשאת דרשה. לאחר הדברים ניגש אליו יהודי זקן מבני המקום, כולו נרגש עם דמעות בעיניו, וסיפר שלפני שנים רבות שמע דרשה באותו הסגנון מפי רב גדול שגם התארח בעיירה. היהודי הזקן לא הצליח להזכר

קער. סנהדרין קה ע"א קעה. פסחים ק"י ע"א קעו. אבות פרק ג' קעו. מגילה י"א ע"א קעה. תהילים קכד ב'

בשמו של הדורש אך הג"ר יעקב איזן, חקר, וברר אצל זקני העיר, יגע ומצא, כי בהגה"צ ר' ישראל מסלנט עסקינן, שביקר את בתו ובעלה שגרו בקרמנצ'וג.

בדרך אגב גם נודע לר' יעקב זצ"ל מה עשה ר' ישראל בקרמנצ'וג. הרי קרמנצ'וג מרוחקת ממקום מגוריו של ר' ישראל, ואין השיירות מצויות, ומדוע הרחיק הג"ר ישראל נדוד עד לקרמנצ'וג.

אך מעשה שהיה כך היה, כשהגיעה בתו של ר' ישראל לפירקה, נערכו נישואיה בעיירת בעלה, בקרמנצ'וג, ואבי הכלה הג"ר ישראל לא השתתף בשמחת כלולותיה, עקב מחסור במוזמנים להוצאות הדרך. ר' ישראל לא הסכים, בשום פנים ואופן, ללוות כסף למטרת הנסיעה מתוך חשש שלא תהיה בידו האפשרות לפרוע את החוב ק"פ.

אחרי הפצרות מרובות של בני המשפחה, ובמיוחד של הכלה, שקשה היה עליה להשלים עם הרעיון שאביה הגדול לא יהיה נוכח בשמחת נישואיה, הבטיח להם הג"ר ישראל שכאשר יתאפשר בידו ויהיו לו המעות להוצאות הדרך יבוא לבקר בביתם ולשבות עמם. באותו ביקור דרש הג"ר ישראל בבית המדרש וזכה אותו זקן לשמוע את דבריו.

מכאן הסיק רבנו ולימד את קהל שומעיו "ראו עד כמה זהירים היו גדולי ישראל, שלא ללוות כסף כשאינם יודעים מהיכן יפרעו את ההלוואה",

דוגמה להתנהלותו של הג"ר ישראל מסלנט, מצא רבנו זצ"ל בדברי הגמרא ק"פ אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר במרפעיק, חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס, עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון. אמרו, אותו היום ערב שבת היה ותקופת מבת היתה וירד עליו שלג מן השמים, כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון, אבטליון אחי, בכל יום הבית מאיר והיום אפל שמא יום המעונן הוא הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה, עלו ומצאו

ק"פ. רבנו זצ"ל היה רגיל לומר ספק ברצינות ספק בבדיחות הדעת, שכיום ירד מוסר התשלומים כל כך, עד שאדם מתייחס כהכנסה להלוואה שקיבל מחברו, וכשעליו לפרוע את חובו ולהחזיר את ההלוואה, נראה הדבר בעיניו כהוצאה כספית. ק"פ. יומא ל"ה ע"ב

עליו רום שלש אמות שלג, פרקוהו והרחיצוהו וסיכוהו והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו ראוי זה לחלל עליו את השבת.

0214547 מ"מ

ואמר בזה רבנו זצ"ל, שבדאי הלל הזקן היה יכול למצוא מי שילוהו חצי מרעפיק בכדי להכנס בהרגלו לבית המדרש, אבל החשש שמא לא יהיה בידו לפרוע את ההלוואה, מנע ממנו לעשות כן. הלל הזקן העדיף למסור את הנפש ולעלות על הארובה למרות השלג הכבד, בכדי לשמוע דברי אלוקים חיים, מאשר ללוות כשאינו יודע מהיכן יפרע.

0214548 מ"מ

עוד דייק רבנו מהגמרא הנ"ל, כי הזהירות בממון זולתו הביאו את שמעיה ואבטליון להכריז "שראוי זה לחלל עליו את השבת".

לכאורה יש להעיר הרי אצל כל יהודי מחללין את השבת במצב של פיקוח נפש קפא אלא כאן באו שמעיה ואבטליון ללמדנו ש "זה" הוא, הראוי לחלל עליו את השבת שכל כוונת ההלכה של פיקוח נפש דוחה את השבת על כגון דא נאמר (וכמובן מינה למדין אנו שעל כל יהודי שלא הוכח עליו שיש לו דין של לא מעלין ולא מורדין שחייבים להצילו) והסביר זאת רבנו על פי צוואת הגר"י מסלנט זצ"ל, שהורה לבני קהילתו שאם וכאשר יחלה ביום השבת שלא יחללו עליו את השבת. הוא נימק את דבריו בחשש שיש לו, מדינא דשו"ע "אבל העכו"ם שאין בינו ובינם מלחמה ורועה בהמה דקה ישראל - במקום שהשדות הם מישראל וכיצא בהם, אין מסבבים להם המיתה ואסור להצילין" קפב, (לא מעלין ולא מורדין). "הג"ר ישראל מען : שאמנם אנשים תומכים בו מרצון, אך יש לחשוש שהם נותנים לו ותומכים בו כי סבורים שהוא צדיק ומושלם. "אך לב יודע מרת נפשו" קפג, ואני יודע בעצמי שאיני כזה, נמצא שכל המעות שקבלתי כחשש גזל הן בדי, ודיני כדן רועה בהמה דקה שאסור להצילו ואסור לחלל עלי את השבת".

עלינו ללמוד מכאן, זעק רבנו זצ"ל, שאותו ר' ישראל שאינו לווה כסף בכדי לנסוע לחתונת בתו מחשש שלא יהיה לו בכדי להשיב את ההלוואה, הוא החושש על משכורתו שאולי גזילה היא בידו. וזהו שאמרו שמעיה ואבטליון "ראוי

קפא. שבת קלב ע"א" מניין לפיקוח נפש שדוחה את השבת רבי אלעזר בן עזריה אומר מה מילה שהיא אחת מאיבריו של אדם דוחה את השבת קל וחומר לפיקוח נפש שדוחה את השבת " קפב. חו"מ תכ"ה סעיף ט"ו ויו"ד סי' קנח סעיף א' (המקור בסנהדרין ג"ז ע"א) קפג. משלי יד "